

A black and white photograph of a woman's profile, looking out a window. Her hair is dark and wavy, and she is wearing a dark top. The lighting is dramatic, with strong highlights on her face and hair against a dark background. The window she is looking out of shows a bright, hazy outdoor scene.

Proa

MARTA ORRIOLS
La possibilitat
de dir-ne casa

MARTA ORRIOLS

LA POSSIBILITAT DE DIR-NE CASA

Proa

Proa
A Tot Vent

Primera edició: gener del 2023

© Marta Orriols, 2023

Aquesta edició c/o SalmaiaLit, agència literària

Drets exclusius d'aquesta edició:

Raval Edicions, SLU, Proa

Diagonal, 662-664

08034 Barcelona

www.proa.cat

ISBN: 978-84-7588-987-0

DIPÒSIT LEGAL: 22.968-2022

Composició: Grup62

La lectura obre horitzons, iguala oportunitats i construeix una societat millor. La propietat intel·lectual és clau en la creació de continguts culturals perquè sosté l'ecosistema de qui escriu i de les nostres llibreries. En comprar aquest llibre contribuïu a mantenir aquest ecosistema viu i en creixement. A Grup62 agraïm que ens ajudeu a donar suport així a l'autonomia creativa d'autores i autors perquè puguin continuar desenvolupant la seva funció. Adreceu-vos a CEDRO (Centro Español de Derechos Reprográficos) si necessiteu fotocopiar o escanejar algun fragment d'aquesta obra. Podeu contactar amb CEDRO a través del web www.conlicencia.com o per telèfon al 91 702 19 70 / 93 272 04 47.

UN SIMPLE ESQUEMA

És d'argila. Datada al segle VI aC. Una tauleta babilònica que segons diuen és el mapa més antic que es coneix. Tècnicament es tracta d'un diagrama que combina el mapa central amb la descripció de set illes mítiques enmig de l'oceà que connecten la terra amb el cel. Mentre espero el vol d'enllaç, faig temps llegint un article sobre com l'art representa cartografies que qüestionen les fronteres i les procedències geogràfiques. L'antiguitat de la tauleta em fa pensar en la necessitat ancestral de situar-nos i en la manera com, des de sempre, per trobar-nos hem col·locat les coses en una posició determinada considerant els punts cardinals. Sabem orientar terrenys, dibuixar plànols, esbrinar rutes, fer curses camp a través, a contrarellotge i sense itineraris preestablerts. Ens obliguem, fins i tot, a passar pels controls assenyalats en un mapa. Tenim la destresa, els instruments. En coneixem els mecanismes i les mides. Representem diagrames, calculem les distàncies, minimitzem el marge d'error. Dominem la cartografia, i malgrat tot, sovint a les nostres vides anem endavant i endarrere sense rumb.

Jo mai he sabut ben bé qui soc, cosa que en cap cas m'ha fet infeliç. Tenia les meves certeses, la intuïció, l'afany, l'alegria. D'alguna manera, aquest no saber-me em definia. No he estat mai segura de què esperar de mi mateixa i no m'hi he capficat gaire, tampoc. Fins ara no m'ha faltat la força per sobreposar-me en els moments de pessimisme, que sortosament han estat ben pocs. Però mai he sabut qui soc. M'he anat buscant tota la vida.

Quan he perdut tot allò que d'alguna manera vaga em definia, torno. Ho faig ara que sento com el neguit entreteixeix les nits i els dies. Torno vacil·lant. No ho equiparo amb cap núvol negre i espès, amb cap lloc fosc. No és que em pesi la vida. És més imprecís que tot això: m'he descaminat. Podria reduir-ho tot al trasbals professional que fa mesos que s'ha apoderat de mi, que ha alterat cada decisió i ha provocat conseqüències personals que comencen a evidenciar-se mentre passo el control de seguretat en aquest aeroport europeu. Podria, esclar, negar-ho, i atribuir el meu retorn a ella o a tot el que ella ha fet trontollar. Si provo de posar-hi un nom conegut, com crisi existencial, d'identitat o crisi dels quaranta, encara es fa més gros, més part d'alguna cosa. Però soc jo la que m'he perdut d'una manera singular. Amb tot, com es retroba una si mai ha sabut gaire qui era?

És convenient deixar la porta oberta a tot allò desconegut, però quan l'inexplorat és un mateix cal armar-se amb eines molt més precises, unes que perme-

tin traçar el mapa de la geografia més íntima, la que delimita qui som al marge dels altres. Escriu la periodista Leila Guerriero: «*Se mira hacia atrás con vértigo. Hacia adelante con curiosidad. Nunca a los lados. Y se sigue y se sigue*». Però no té en compte la possibilitat de quedar-se atrapada. El més segur és que els meus voldran respostes. Et quedes aquí per sempre? Deixes la corresponsalia? Si pregunten, i ho faran, els diré que els pares ja són grans; no seré capaç d'estendre'm i desbarrar amb tot això de les ganes d'arrelar-me, de la confusió o l'estranyesa. Tret de la feina, no cal dir sempre tota la veritat. Quedem, doncs, que els pares ja són grans.

Una manera menys estrident de passar d'Orient a Occident és volar des de Beirut fent escala a Istanbul. Ha estat la primera opció gairebé sempre quan he visitat família i amics els darrers anys. Em semblava que d'aquesta manera anava difuminant els contrastos a un ritme més apropiat per aclimatar-me a cada realitat. Avui, però, ho faig passant per França per evitar un comiat definitiu. Considero important recordar-me que aquesta vegada és diferent, mentir-me i fingir que malgrat que torno, deixo coses pendents, encara que siguin tan mínimes com les punyeteres engrunes de pa del Hänsel i la Gretel.

A París l'aeroport respira l'ordre anodí del vell continent. Beirut queda ja prou lluny per convertir aquesta escala en un assaig general: pentinar-me i maquillar-me una mica per fer veure que els estralls de la cara reflec-

teixen només el cansament del trasllat, de les setmanes que porto tancant temes, fent caixes físiques i mentals. La terminal acull tots els que estem de pas amb l'esperit inconfusible dels espais que no dormen mai. Els passatgers esdevenen figures tremoloses davant dels grans finestrals escalfats pel sol. Homes i dones anònims arrossegueu maletes, busquen les portes d'embarcament, comproven passaports. Alguns viatgen units pel tedi, i d'altres amb il·lusions acabades d'estrenar; hi ha solitaris incorregibles i treballadors que passen rabents, que perden vols i arriben tard a congressos que tornen a celebrar-se a l'altra banda del planeta. Les corbates tortes, les arrugues a la roba i les muscleres caigudes. Les fortaleses i les debilitats en trànsit, tots encaminats cap a alguna destinació en aquesta cruïlla de relacions humanes, i les cintes transportadores que sempre, sempre, tenen clar cap a on van.

La terminal com el camerino on retocar-me abans de pujar a l'escenari d'aquí a unes hores i interpretar la comèdia amateur que sento que serà la meua vida a partir d'ara. Però no retocaré res, no ho faré. Estic massa cansada i aquesta vegada viatjo a contracor. A més, els aeroports per mi són un camp base on mai m'ha calgut fingir res. Soc fidel a pocs racons, però soc fidel als aeroports. M'hi adapto sempre com un guant. M'avinc a les esperes eternes, als canvis de temps dramàtics, als equipatges perduts. Tot el que són inconvenients als ulls del món, si no és que vaig amb presses darrere una notícia jo ho rebo com una bona excusa per estar-me més

estona en aquesta casa d'acollida, de llançadora cap a allò desconegut o poc familiar, cap a inicis o finals.

L'atzar ha volgut que els altaveus de la terminal cridin uns passatgers que haurien d'estar embarcant en un vol amb destinació a Roma. L'allusió italiana em provoca una fiblada d'emoció. «*Piemontesa, di Torino*», vas presentar-te per primer cop. Irremeiablement ja tornes a ser dins meu fent aflorar uns sentiments que em redueixen a una adolescent que no obeeix cap fre. Un grapat de serpetes bellugadisses em fan moure els peus nerviosa mentre sec al tamboret alt de la barra de la cafeteria. Miro el cambrer. La tendència a veure les coses des del punt de vista de la meva professió, i el meu cap entrenat per establir conversa amb desconeguts, fa que no em pugui estar de preguntar-li si és de París, si nota més activitat a l'aeroport ara que les festes s'apropen. Contesta tímidament, un pèl sorprès que algú li parli i no sigui per satisfer la gana o la set. Després li imploro amb la mirada que em doni l'oportunitat d'explicar-li una cosa, però no m'en surto. Ell executa la feina amb diligència. Els moviments dels braços al voltant de la màquina de cafè són extraordinaris. Podria dirigir una orquestra, penso. Porta les mànigues de la camisa arremangades i un drap de cuina lligat al cinturó del davantal, i el dinamisme que desplega mentre prepara les comandes queda sostingut per uns segons quan col·loca la tassa blanca sobre el platet davant meu. Em mira i somriu. Enraonar amb desconeguts em calma sempre, però ell no sem-

bla advertir que la periodista està perduda, que no troba les paraules, la manera. Encara aquest matí a la dutxa: si pregunten no diràs res d'aquesta tragicomèdia anímica, no diràs tampoc que sents que tot d'una et costa escriure sobre la por, analitzar la guerra, trobar les paraules que commouen. Els pares ja són grans. Grava-t'ho amb foc, si cal. Aquí ningú pregunta mai res, com a molt si vols sucre al cafè. Podria aturar-ho tot aquí, doncs. Aturar-ho ara, en aquest punt. Quedar-me en un no-lloc o volar cap a un altre destí, reinventar-me, començar de nou, però al capdavant, no és això el que he estat fent durant mitja vida? «No, sans sucre, merci». Amb la vista clavada al cafè, m'intento animar dient-me que m'espera tot un futur per estrenar, hi intento insuflar emoció, un alè d'esperit pioner, però és una moto que no em venc ni a mi mateixa, més aviat m'estremeixo al pensar que tot el que deixo enrere caurà silenciosament al pou del passat. Hi ha, esclar, una família que m'espera, hi ha també l'assumpte de la nova feina, els amics, però quan hi penso només sento un trist confort.

Hauria de començar a enviar missatges per anunciar que ja soc a Europa. Faig un intent d'obrir el WhatsApp i saludar la mare amb un «*Marhaba habibti*, soc a París, gairebé aquí», però ja no té sentit. Les llengües són l'ànima dels llocs, i el seu so l'estructura sobre la qual transcorre la vida. Durant els darrers anys he adornat la comunicació amb els d'aquesta banda del Mediterrani amb esquitxades d'àrab, petits

senyals per no haver d'explicar que pertanyia una mica a allà, que hi volia pertànyer, que els enviava mostres de lèxic local com regals de l'Orient Mitjà. Era un intent de compartir allò que estimava: el lloc, la gent, els seus costums. He establert una relació íntima entre les paraules i la manera com percebo el món. Quant d'amor a cada grafia. Si ho sabessin. Si ho poguessin sentir com jo ho he sentit. L'àrab. També l'hauràs d'anar guardant en algun lloc. Primer va ser el meu nom de dreta a esquerra, amb la inesgotable plasticitat de la calligrafia preciosa, com cabells de criatura, negres, fins i arrissats. De dreta a esquerra. Semblava estrany fins que va ser normal. Sempre és així. Tot és nou fins que deixa de ser-ho. Qui eres abans de marxar? Aquí aniràs d'esquerra a dreta. Les cintes transportadores. Només les has de seguir. Capgirar't. Comença per acceptar que va ser més fàcil marxar que no pas tornar.

Costa de creure que en la fugacitat del vol les coses hauran canviat per sempre. No em vull atordir amb aquesta idea. No admetré que torno fins que l'avió hagi deixat una cicatriu ben gran escrita al cel. Au, va, deixa-ho córrer, només et falta donar-te aires de poeta, ara. És massa tard fins i tot per convertir-ho en la metàfora d'alguna cosa. Podria mirar enrere i em semblaria que he viscut prou intensament. Justificaria d'alguna manera que a la meua edat me'n torni a casa els pares, que ja sigui a París ensenyant el passaport a la porta d'embarcament. Però no hi ha ni marxa enrere ni poesia. L'única cosa que hi ha és incredulitat i un

nus a l'estómac. És el concepte de casa en si. Es fa estrany tornar-hi, sobretot amb aquesta sensació de no haver-hi estat mai abans. De lluny, la idea de casa pot semblar una unitat clara, però a mesura que m'hi aproximo la sento com un lloc on passar comptes amb mi mateixa. Fins fa unes hores casa meva era el pis al barri de Hamra on he viscut tots aquests anys. Casa meva era Beirut, l'olor del *za'atar* escapant de la botiga d'espècies que hi ha tres carrers més amunt, la decadència urbana amb la seva grisor però l'esclat de color tot d'una, sempre la sorpresa del color i la vivacitat en un pati, en una nova cafeteria, en un somriure amic. D'on va venir l'impuls? La determinació de deixar Beirut, de deixar la feina, els amics, d'haver-la deixat escapar abans a ella, també. No tenia cap argument clar, de fet només hi havia el sentiment d'haver espremut una etapa, de voler ser sensata i reconèixer el cansament en veu alta, una incomoditat amb la manera d'exercir el periodisme i amb mi mateixa, incapaç de posar ordre, d'entendre'm, però calia tornar? Refaig els discursos que m'he estat dedicant aquestes últimes setmanes i ja no em semblen tan convincents, és com si tot d'una, ara mateix, buscant el seient 14B dalt d'un avió que em portarà cap a Barcelona, tot allò que m'he dit i repetit fos fruit de l'embriaguesa i pagués el preu d'una ressaca sense precedents.

S'omple tot del soroll de les turbines i del tren d'aterratge. L'avió preparant-se, multiplicant-se, fent-ho tot molt més gros del que jo voldria. Al meu costat,

un senyor corpulent que esbufega sovint vol canviar-li el seient a una noia de l'altra fila per poder seure al costat de la seva dona. Sense cap mena de respecte, ocupa tot el meu espai, fins i tot el vital. Em pren l'aire que em correspon ignorant que si torno a casa per quedar-m'hi seré un peix fora de l'aigua i que ja m'he començat a ofegar. L'hi demana amb insistència: «*My wife*». Assenyala una senyora gran i molt maquillada uns seients més enllà, i després es dona a ell mateix uns copets al pit. «*She and I. Sit together*». L'anglès pelat i funcional que fa servir no connecta amb cap paisatge real. Intervé l'hostessa, pulcra i severa, i finalment la noia cedeix, resignada, malgrat que ja s'havia acomodat i tenia escampades tot de revistes sobre la safata. L'home s'aixeca i fa caure la meua bossa a terra. No es disculpa i no puc evitar la visió de la seva panxa peluda quan aixeca els braços per agafar alguna cosa de dins el portaequipatge. És el torn de la noia, ara, que carregada amb una bossa de mà, auriculars sense cable i un munt de revistes, es disposa a instal·lar-se al meu costat. M'haig de recollir les cames sobre el seient i agafar-me un moment els genolls per tal que ella pugui accedir fins a la finestreta. Em dona les gràcies amb un francès que sí que connecta amb tot un món vell i cansat. L'espai reduït, la incomoditat i una lleugera pudor de suor de l'home sortint em fan tancar els ulls un moment. Quan la noia finalment s'asseu, la bossa torna a caure a terra i de dins en surten el meu bloc de notes i el telèfon mòbil, que queden sota el seient del davant.

«*Pardon*», es disculpa. Em trec un somriure de la mà-niga. Hi ha un missatge i és teu. De tant que l'he esperat, que l'he imaginat, soc capaç d'identificar el teu nom encara que sigui d'esquitllentes i mig a les fosques sobre el terra d'un avió d'Air France, però «Valeria» a milers de quilòmetres intento que ja sigui un altre nom, un que no contingui l'abast dels dies compartits. Fracasso al primer intent. Mareja una mica recollir de terra cada lletra italiana i posar el mode avió com un escut, deixar el missatge sense llegir. Quan deixes de creure en l'amor, el desamor és una sorpresa del tot inesperada.

Miro la francesa de reüll. Ha personalitzat l'espai amb les seves pertinences i sembla absorta dins un univers de serenitat. Jo em sento acorralada entre seients i fullejo el diari amb certa dificultat de moviment. En referència a la cançó «Faith Healer», diu la cantant Julien Baker en una entrevista: «Em vaig adonar, mentre seguia escrivint aquesta cançó, que no només ens automediquem amb l'alcohol i les drogues, també ho fem amb les relacions, amb ideologies polítiques fanàtiques, amb fartaneres de programes de televisió, i amb l'aïllament». Estripo el trosset de diari amb aquest fragment on explica que hi ha moltes maneres de sentir-se millor encara que les decisions siguin perjudicials. Me'l guardo a la butxaca. És això, penso. Aïllar-me. Separar-me de tot i de tothom una bona temporada.

Quan finalment l'avió s'enlaira comença a caure una pluja fina sobre París que esquitxa la finestreta amb un neguit de gotes horitzontals. La ciutat es va allunyant a través d'un cel ensopit. Tinc l'esperança que a vista d'ocell veuré el món simplificat i delineat. Sempre em provoca un efecte anestèsic que tot allà baix esdevingui un simple esquema, un seguit de línies i volums que em fan pensar que les coses es poden ordenar, que puc aconseguir que funcionin i fer-les comprensibles, però avui els núvols gairebé no em deixen distingir el cel de la terra. Torna la sensació d'engany voluntari, de ser només una ombra de qui era l'últim cop que vaig ser aquí.

Jo tenia una vida àgil, vivia amb ganes de viure, cosa que sempre m'ha semblat que no és poc, i tot d'una soc el més semblant al triangle de les Bermudes: una anomalia magnètica que atrau tot tipus d'errors. Recorda: els pares ja són grans.